Scientific Chronicles of the Turkic World
Төрки дөнья фәнни хроникасы
Научная хроника тюркского мира

DOI: 10.26907/2311-2042-2023-21-2-196-207

LATEST EVENTS IN THE SECOND HALF OF 2023

On September 4–6, the International Research Conference "Modern Solutions to Current Problems of Eurasian Archeology" was held in Barnaul at Altai State University. It was dedicated to the 60th anniversary of Alexey Tishkin, a doctor of historical sciences, professor, head of the Department of Archeology, Ethnography and Museology of Altai State University, member of the Council of the Russian Historical Society Department in the Altai Territory, and the 35th anniversary of the Department of Archaeology, Ethnography and Museology.

The conference was attended by the scholars, doing research in the field of steppe Eurasia archeology. The conference brought together more than 70 participants, representing various scientific centers of the Russian Federation, Kazakhstan and Mongolia. From the Republic of Tatarstan, the head of the A. Khalikov Institute of Archeology of the Academy of Sciences of the Republic of Tatarstan, Academician of the Academy of Sciences of the Republic of Tatarstan, Doctor of History A. Sitdikov participated in the conference with his report "Cities of the Golden Horde of the Volga Region: Stages of Their Formation and Development." In his speech, he highlighted the multifaceted and complex research work of the hero of the day and the fruitful cooperation between the two scientific centers.

On the sidelines of the conference, promising All-Russian scientific research projects in the field of nomadic cultures in steppe Eurasia were discussed with the representatives of leading archaeological centers (for more details see: http://archtat.ru/arheologiyu-stepnoj-evrazii-obsudili-v-altajskom-gosudarstvennom- university/).

On September 14–15, the Congress on the History of Turkic States was held in Cholpon-Ata, the Issyk-Kul Region of Kyrgyzstan. The event was organized by the Turkic Academy with the support of the Ministry of Education and Science of Kyrgyzstan.

More than 50 Turkologists from Azerbaijan, Kazakhstan, Kyrgyzstan, Turkey, Uzbekistan, Mongolia, Russia, Bulgaria and other countries took part in the sessions of the Congress.

The event aimed to intensify and enhance research on the history of the Turkic states, encouraging scientific cooperation in this area.

At the sessions, the participants discussed the historical events from ancient times to the present day, the political and military history of the Turkic states from tribal unions to nomadic empires in chronological order (see more: http://archtat.ru/kyrgyzstane-proshel-i-kongress-istoriya- tyurkskoj-gosudarstvennosti/).

On October 17, the International Research Conference "The History of Writing of European Civilization and the Written Culture of the Peoples in Russia" was held at the National Library of the Republic of Tatarstan.

The Academy of Sciences of the Republic of Tatarstan and the St. Petersburg Institute of History of the Russian Academy of Sciences, within the framework of the International Research Conference, presented a joint project - the internet portal "History of Writing in European Civilization". The portal contains publicly available writing samples, representing the history of writing in different traditions and different languages in the form of digital copies of handwritten and epigraphic monuments from Russian archives.

The conference was attended by leading experts in source studies, textual scholars, linguists and archaeographers studying texts of Latin, Greek, Cyrillic, Arabic, Hebrew and other alphabets, representing scientific schools of the Republic of Tatarstan, Moscow, St. Petersburg, regions of the Russian Federation and the near abroad (Kazakhstan, Azerbaijan, Uzbekistan, etc.).

As part of the conference, the opening of the Exhibition "History of Writing in European and Eastern Civilization" took place. It thematically presented three sections devoted to the Cyrillic tradition, Arabic writing and Latin script (for more details see: http://archtat.ru/mezhdunarodnaya-nauchnaya-konferentsiya-istoriya-pisma-evropejskoj-tsivilizatsii-i-pismennaya-kultura-narodov- rossii/).

On October 18, the 3rd International Altaic Forum "Unity of Slavic and Turkic Peoples in the Past and Present" was held at Altai State University in the city of Barnaul.

The key topics were archaeological research in the territory of Greater Altai, ethnocultural, ethnographic and political-legal processes in Central Asia in the past and present and reflection of the history of Slavic and Turkic peoples in the media space. The main goal of the forum was to conduct discussions of the international Turkic community concerning modern scientific research on the history of Turkic civilization and to develop proposals for further integration in the fields of education, science and culture in the Eurasian space (see more: https://historyrussia.org/sobytiya/v -barnaule-sostoyalos-otkrytie-iii-mezhdunarodnogo-altaisticheskogo-foruma.html?ysclid=loxbfnwy4k527689444).

On October 30, the Research and Practice Forum dedicated to the study of fortification monuments of the 16th–19th centuries was held in Moscow. The forum was organized by the Russian Historical Society and the Fatherland History Foundation.

The forum was attended by the Deputy Minister of Science and Higher Education of the Russian Federation, co-chairman of the Russian Historical Society K. Mogilevsky, the chairman of the board of the Russian Historical Society, executive director of the Fatherland Foundation R. Gagkueva, as well as experts in fortifications of the 16th–19th centuries from Arkhangelsk, Belgorod, Volgograd, Voronezh, Irkutsk, Lipetsk, Omsk, Penza, Rostov, Sakhalin and Tyumen Regions, and the Republics of Mari El and Tatarstan.

During the event, the participants were familiarized with the results of a comprehensive project of the Russian Historical Society for the study, preservation and popularization of fortification monuments in Russia (for more details see: http://archtat.ru/nauchno-prakticheskij-forum-po-izucheniyu-pamyatnikov-fortifikatsii-rossii- xvi-xix-vv/).

2023 marks the 145th anniversary of the creation of the Society for Archaeology, History and Ethnography at the Imperial Kazan University, one of the leading scientific societies in Russia in the 1878s–1930s whose goal was a comprehensive study of the history of the Volga Region peoples.

As part of the anniversary celebrations, on October 26–27, the city of Bolgar and the village of Bilyarsk of the Republic of Tatarstan hosted the Round Table "The Society for Archaeology, History and Ethnography and the Study of Bilyar" and the Field Seminar "Medieval Cities on the Transcontinental Trade Routes of Eurasia."

More than forty experts from Bilyarsk, Bolgar, Bishkek (the Kyrgyz Republic), Kazan, Naberezhnye Chelny, Samara, Samarkand (the Republic of Uzbekistan) took part in the Round Table discussions; reports were heard on the activities of the Society for Archeology, History and Ethnography at the Kazan Imperial University devoted to the study of the Bilyar settlement antiquities, certain aspects of the study of Bolgar and Bilyar settlements and the problems of museum collection acquisition (see more: http://archtat.ru/145-let-sozdaniyu-obshhestva-arheologii-istorii-i-etnografii-pri-kazanskom-universitete/).

On October 26, the presentation of the seven-volume publication "Archaeology of the Volga-Urals" took place at the Academy of Sciences of the Republic of Tatarstan.

The preparation for the publication had been in progress since 2016 as part of the implementation of the state program "Preservation of the National Identity of the Tatar People." The team of authors included about 100 researchers - leading archaeologists from major scientific centers and universities of Kazan, Moscow, Ufa, Izhevsk, Samara, Yoshkar-Ola, Cheboksary, Saransk, Astrakhan, Syktyvkar and Kirov.

The seven-volume edition "Archaeology of the Volga-Urals" represents a modern academic view on more than a sesquicentennial experience in archaeological research in one of the most significant and unique historical and cultural areas of Eurasian continent. The study allows us to take a fresh look at archaeological data and make them the basis for a comprehensive reconstruction of the history of the Volga-Ural Region population from antiquity to early modern times (see more: http://archtat.ru/v-akademii-nauk-respubliki-tatarstan -sostoitsya-prezentatsiya-semitomnogo-izdaniya-arheologiya-volgo-uralya/).

On October 30–31, the 2nd International Research and Practice Conference "Experience in the Preservation and Development of Traditional Culture in the Modern World" was held at the Academy of Sciences of the Republic of Tatarstan. Folk Arts and Crafts", dedicated to the Year of National Cultures and Traditions in Tatarstan.

In his welcoming speech, the President of the Academy of Sciences of the Republic of Tatarstan Rifkat Minnikhanov expressed his gratitude to all participants in the event and wished success in further research and creative work on the revival of folk arts and crafts, constructive dialogue and effective interaction in the development of centuries-old cultural and scientific ties between our countries and peoples.

Within the framework of the conference, an exhibition "Traditional Culture of the Peoples of the Volga and Urals Region in the Modern World" presented sets of costumes and products of folk arts and crafts.

The Conference was attended by scholars from Azerbaijan, Kazakhstan, Uzbekistan, Izhevsk, Yoshkar-Ola, Saransk, Cheboksary, Ufa, Yaroslavl, etc., as well as representatives of the Academy of Sciences of the Republic of Tatarstan, research and educational institutions of the Republic, the media, etc. (for more details see: http://www.antat.ru/ru/news/17026/).

On November 8, the Round Table "Current Problems of Field Ethnomusicology" was held at the Institute of Philology and Intercultural Communication of Kazan Federal University. The organizers of the Round Table were the Research Center for Strategic Research in the field of native languages and cultures of the Higher School of National Culture and Education named after Gabdulla Tukay IFMK and the Center for the Development of Tatar National Culture "Tatar Relics".

The event was attended by such prominent figures of science and art as the Honored Artist of the Republic of Tatarstan F. Zavgarova; the Honored Artist of the Republic of Tatarstan, Head of the Center for Art History of the G. Ibragimov IYALI of the Academy of Sciences of the Republic of Tatarstan, Doctor of Art History R. Sultanova; the Honored Artist of the Republic of Tatarstan, Associate Professor of the Kazan State Conservatory, Candidate of Art History G. Makarov; the Honored Artist of the TASSR, People's Artist of the Republic of Tatarstan, Honorary Worker of Higher Professional Education of the Russian Federation M. Galeev; the Honored Worker of Culture RT, Professor in the Department of Ethno-Artistic Creativity and Music Education of the Kazan State Institute of Culture, Candidate of

Pedagogy A. Enikeeva; the Chief Specialist in the Department for the Implementation of National Policy in the Field of Linguistic Culture of the Kazan City Hall, Candidate of Art History L. Ziganshina and others. They considered such issues as the problems of studying folk music in Tatar art history, modern trends in collecting folk music, activities in the area of field ethnomusicology, etc.

(for more details see: https://kpfu.ru/philology-culture/v-kfu-obsudili-aktualnye-problemy-polevoj-441151.html).

On November 24 and 25, the International Scientific Conference "The 38th Kononov Readings" took place. It was conducted by the Department of Turkic Philology of St. Petersburg State University with the support of the Consulate General of the Turkish Republic in St. Petersburg, the St. Petersburg Society for Scientific and Cultural Relations with Turkey and the St. Petersburg Center for the Development and Support of Oriental Studies.

The readings were dedicated to the outstanding Russian Turkologist, Academician Andrei Nikolaevich Kononov (1906–1986). The reports touched on various issues of the formation and development of languages, linguistic structure, history, culture, ethnography, literature of the Turkic peoples in the past and present (see more: https://orient.spbu.ru/index.php/ru/ novosti/novosti-konferentsij/arkhiv-novostej/2619-mezhdunarodnaya-nauchnaya-konferentsiya-xxxviii-kononovskie-chteniya).

From November 30 to December 17, the Kazan International Linguistic Summit took place. The Summit included: the International Research Conference "Modern Linguistics: The Key to a Dialogue" and the linguistic and methodological festival "Language Trends and Methodological Innovations – 2023". The conference was organized in a mixed format in the following areas: computer and corpus linguistics; automation of linguistic analysis; Paleo-Russian Studies and Digital Humanities; cognitive linguistics; clinical and neurolinguistics, psycholinguistics; traditional linguistics and its digital transformation; literature, art and language in a multicultural world; the Russian language and methods of teaching it; Tatar and other Turkic languages in a multicultural world; theory and methods of teaching foreign languages; linguistic diversity and multilingualism in education.

The organizers of the summit were the Ministry of Science and Higher Education of the Russian Federation, the Ministry of Education and Science of the Republic of Tatarstan, the Institute of Linguistics of the Russian Academy of Sciences, the Institute of Linguistic Research of the Russian Academy of Sciences and Kazan (Volga Region) Federal University (see more: https://russkiymir.ru/events/315611/ ?ysclid=loxy62og5j113387470).

The information was submitted by G. A. Nabiullina, Associate Professor of the Institute of Philology and Intercultural Communication, Kazan Federal University.

2023 ЕЛНЫҢ II ЯРТЫСЫНДА БУЛГАН ВАКЫЙГАЛАР

4-6 нчы сентябрьдә Барнаул шәһәрендә Алтай дәүләт университеты базасында тарих фәннәре докторы, профессор, Алтай дәүләт университетының археология, этнография һәм музеология кафедрасы мөдире, Алтай краенда Россия тарихы җәмгыяте бүлекчәсе советы әгъзасы Алексей Алексеевич Тишкинның 60 еллык юбилеена һәм археология, этнография һәм музей белеме кафедрасының 35 еллыгына багышланган «Евразия археологиясенең актуаль проблемаларын заманча чишү» халыкара фәнни конференциясе узды.

Конференция эшендә дала Евразиясе археологиясе проблемалары белән шөгыльләнүче галимнәр катнашты. Конференциядә Россия Федерациясенең, Казахстанның һәм Монголиянең төрле фәнни үзәкләреннән 70тән артык катнашучы җыелды. Конференция эшендә Татарстан Республикасыннан А.Х. Халиков исемендәге археология институты җитәкчесе, ТР Фәннәр Академиясе академигы А. Г. Ситдыйков «Идел буе Алтын Урдасы шәһәрләре: формалашу һәм үсеш этаплары» дигән доклад белән катнашты. Чыгышында ул юбилярның күпкырлы һәм комплекслы фәнни эшчәнлеген һәм ике фәнни үзәк арасында барлыкка килгән югары хезмәттәшлек мөнәсәбәтләрен билгеләп үтте.

Конференция кысаларында әйдәп баручы археология үзәкләре вәкилләре белән дала Евразиясендә күчмә мәдәниятләрне өйрәнү өлкәсендә фәнни тикшеренүләрнең Гомумроссия күләмендә әһәмиятле проектлары тикшерелде. (Тулырак карагыз: http://archtat.ru/arheologiyu-stepnoj-evrazii-obsudili-v-altajskom-gosudarstvennom-universitete/)

14-15 нче сентябрьдә Кыргызстанның Иссык-Күл өлкәсенең Чолпон-Ата шәһәрендә төрки дәүләтләр тарихы буенча Конгресс узды. Чараны Кыргызстанның мәгариф һәм фән министрлыгы ярдәме белән Төрки академия оештырды.

Конгресс сессияләрендә Азәрбайҗан, Казахстан, Кыргызстан, Төркия, Үзбәкстан, Монголия, Россия, Болгария һәм башка илләрдән 50дән артык төрки белгеч катнашты.

Чара төрки дәүләтләр тарихы буенча тикшеренүләрне активлаштыруга, тирәнәйтүгә һәм бу өлкәдә фәнни хезмәттәшлекне хуплауга юнәлдерелгән.

Сессияләрдә хронологик тәртиптә борынгы заманнардан безнең көннәргә кадәр тарихи вакыйгалар, төрки дәүләтләрнең кабилә берлекләреннән алып күчмә империяләргә кадәрге сәяси һәм хәрби тарихы турында фикер алыштылар. (Тулырак карагыз: http://archtat.ru/kyrgyzstane-proshel-i-kongress-istoriya-tyurkskoj-gosudarstvennosti/)

---

17 нче октябрьдә Татарстан Республикасы Милли китапханәсендә «Европа цивилизациясендә язу тарихы һәм Россия халыкларының язма мәдәнияте» халыкара фәнни конференциясе узды.

Татарстан Республикасы Фәннәр академиясе һәм РФАнең Санкт-Петербург тарих институты Халыкара фәнни конференция кысаларында «Европа цивилизациясендә язу тарихы» интернет-порталының уртак проектын тәкъдим иттеләр. Порталда Россия архивларыннан кулъязма һәм эпиграфик һәйкәлләрнең цифрлы күчермәләре рәвешендә төрле традицияләрдә һәм төрле телләрдә язу тарихын тәкъдим иткән язу үрнәкләре рәвешендә урнаштырылган.

Конференция эшендә латин, грек, кириллица, гарәп, яһүд һәм башка алфавит текстларын өйрәнүче, Татарстан Республикасы, Мәскәү, Санкт-Петербург, РФ төбәкләре һәм якын чит илләр (Казахстан, Азәрбайҗан, Үзбәкстан һ.б.) фәнни мәктәпләрен тәкъдим иткән әйдәп баручы чыганак белгечләре, текстологлар, лингвистлар һәм археографлар катнашты.

Конференция кысаларында «Европа һәм Көнчыгыш цивилизациясе язу тарихы» күргәзмәсе ачылды. Анда тематик яктан кириллица традициясенә, гарәп графикасы язуына һәм латин графикасына багышланган өч бүлек тәкъдим ителгән. (Тулырак карагыз: http://archtat.ru/mezhdunarodnaya-nauchnaya-konferentsiya-istoriya-pisma-evropejskoj-tsivilizatsii-i-pismennaya-kultura-narodov-rossii/)

---

18 нче октябрьдә Барнаул шәһәрендәге Алтай дәүләт университетында «Тарих һәм хәзерге заманда славян һәм төрки халыкларның бердәмлеге» III Халыкара алтаистик форумы узды.

Төп темалар итеп зур Алтай территориясендә археологик тикшеренүләр, Үзәк Азиядә тарих һәм хәзерге заманда этномәдәни, этнографик һәм сәяси-хокукый процесслар, медиакиңлектә славян һәм төрки халыклар тарихын чагылдыру мәсьәләләре сайланган. Форумның төп максаты – Төрки цивилизация тарихы турында заманча фәнни тикшеренүләр өлкәсендә Халыкара төрки җәмгыять дискуссияләрен үткәрү һәм Евразия киңлегендә мәгариф, фән, мәдәният өлкәсендә чагылдыру өчен алга таба тәкъдимнәр эшләү. (Кара. тулырак: https://historyrussia.org/sobytiya/v-barnaule-sostoyalos-otkrytie-iii-mezhdunarodnogo-altaisticheskogo-foruma.html?ysclid=loxbfnwy4k527689444).

---

30 нчы октябрьдә Мәскәүдә XVI-XIX гасырларның фортификация һәйкәлләрен өйрәнүгә багышланган фәнни-гамәли форум узды. Форумны оештыручылар булып Россиянең тарих җәмгыяте, «Ватан тарихы» фонды тора.

Форумда Россия Федерациясе Фән һәм югары белем министры урынбасары, Россиянең тарих җәмгыяте рәистәше К.И. Могилевский, Россиянең тарих җәмгыяте идарәсе рәисе, «Ватан фонды»ның башкарма директоры Р.Г. Гагкуева, шулай ук Архангельск, Белгород, Волгоград, Воронеж, Иркутск, Липецк, Омск, Пенза, Ростов шәһәрләреннән, Сахалин, Төмән өлкәләре һәм Марий Эл һәм Татарстан Республикаларыннан XVI–XIX гасырларның фортификацияләре буенча белгечләр катнашты.

Чара барышында Россия тарих җәмгыятенең Россиянең Утар сызыклары һәйкәлләрен өйрәнү, саклау һәм популярлаштыру буенча комплекслы проекты нәтиҗәләре тәкъдим ителде. (Тулырак карагыз: http://archtat.ru/nauchno-prakticheskij-forum-po-izucheniyu-pamyatnikov-fortifikatsii-rossii-xvi-xix-vv/)

2023 нче елда Казан Император университеты каршында 1878–1930 нчы елларда Россиянең әйдәп баручы фәнни җәмгыятьләренең берсе булган Археология, тарих һәм этнография җәмгыяте оешуга 145 ел тулды, аның максаты Идел буе халыклары тарихын һәрьяклап өйрәнү иде.

Юбилей датасы кысаларында 26-27 нче октябрьдә Татарстан Республикасының Болгар шәһәрендә һәм Биләр авылында «Биләрне өйрәнүдә Археология, тарих һәм этнография җәмгыяте» дигән темага түгәрәк өстәл һәм «Евразиянең трансконтиненталь сәүдә маршрутларында урта гасыр шәһәрләре» кыр семинары узды.

Түгәрәк өстәл эшендә Биләр, Болгар, Бишкек (Кыргыз Республикасы), Казан, Чаллы, Самара, Сәмәрканд (Үзбәкстан) шәһәрләреннән 40тан артык белгеч катнашты, Биләр шәһәрчегенең борынгы тарихын өйрәнү, Болгар һәм Биләр шәһәрчеген өйрәнүнең аерым аспектлары буенча Казан Император университеты каршындагы Археология, тарих һәм этнография җәмгыяте эшчәнлеге турында докладлар тыңланды һәм музей фондларын тулыландыру проблемалары. Кыр семинарында 2023 нче елгы кыр эшләре нәтиҗәләре игълан ителде. (Тулырак карагыз: http://archtat.ru/145-let-sozdaniyu-obshhestva-arheologii-istorii-i-etnografii-pri-kazanskom-universitete/).

---

26 нчы октябрьдә Татарстан Республикасы Фәннәр Академиясендә җиде томлык «Идел-Урал археологиясе» басмасының презентациясе узды.

Басманы әзерләү 2016 нчы елдан «Татар халкының милли үзенчәлеген саклау» дәүләт программасын гамәлгә ашыру кысаларында башкарыла. Авторлык коллективы составында 100 гә якын тикшеренүче: Казан, Мәскәү, Уфа, Ижау, Самара, Йошкар-Ола, Чабаксар, Саранск, Әстерхан, Сыктывкар, Кировның эре фәнни үзәкләреннән һәм югары уку йортларыннан әйдәп баручы археологлар.

Җиде томлык «Идел-Урал археологиясе» басмасы Евразия континентының иң әһәмиятле һәм уникаль тарихи-мәдәни өлкәләренең берсе булган Археологик тикшеренүләрнең ярты гасырдан артык тәҗрибәсенә заманча академик караш булып тора. Тикшеренү археологик мәгълүматларга яңача карарга һәм аларны борынгы заманнардан алып яңа заман башына кадәр Идел-Урал төбәге

халкының тарихын комплекслы реконструкцияләү өчен нигез итәргә мөмкинлек бирә. (Тулырак карагыз: http://archtat.ru/v-akademii-nauk-respubliki-tatarstan-sostoitsya-prezentatsiya-semitomnogo-izdaniya-arheologiya-volgo-uralya/

30-31 нче октябрьдә Татарстан Республикасы Фәннәр академиясендә Татарстанда милли мәдәниятләр һәм традицияләр елы кысаларында халык сәнгате кәсепләре елына багышланган «Хәзерге дөньяда традицион мәдәниятне саклау һәм үстерү тәҗрибәсе» дип аталган II Халыкара фәнни-гамәли конференция булып узды.

Татарстан Республикасы Фәннәр академиясе президенты Рифкать Миңнеханов үзенең сәламләү сүзендә чарада катнашучыларга рәхмәт белдерде һәм киләчәктә халык сәнгате кәсепләрен, конструктив диалогны һәм безнең илләр һәм халыклар арасында күп гасырлык мәдәни һәм фәнни элемтәләрне үстерү буенча нәтиҗәле хезмәттәшлек итүдә уңышлар теләде.

Конференция кысаларында «Хәзерге дөньяда Идел буе һәм Урал буе халыкларының традицион мәдәнияте» күргәзмәсе узды, анда костюм комплекслары һәм халык сәнгате кәсепләре эшләнмәләре тәкъдим ителде.

Конференциядә Азәрбайҗан, Казахстан, Үзбәкстан, Ижевск, Йошкар-Ола, Саранск, Чабаксар, Уфа, Ярославль һ.б. шәһәрләрдән галимнәр, шулай ук Татарстан Республикасы Фәннәр академиясе, республиканың фәнни һәм фәнни-белем бирү учреждениеләре, массакүләм мәгълүмат чаралары вәкилләре катнашты. (Тулырак карагыз: http://www.antat.ru/ru/news/17026/).

---

8 нче ноябрьдә Казан федераль университетының Филология һәм мәдәниятара коммуникацияләр институты базасында «Кыр этномузыкологиясенең актуаль проблемалары» дигән түгәрәк өстәл узды. Түгәрәк өстәлне Габдулла Тукай исемендәге милли мәдәният һәм мәгариф югары мәктәбенең Туган телләр һәм мәдәниятләр өлкәсендә стратегик тикшеренүләр һәм «Татар реликвияләре» татар милли мәдәниятен үстерү үзәге оештырды.

Чарада ТРның атказанган сәнгать эшлеклесе Ф. Җәүһәрова, сәнгать белеме докторы, ТРның атказанган сәнгать эшлеклесе, ТР Фәннәр академиясе Г. Ибраһимов исемендәге Тел, әдәбият һәм сәнгать институтының сәнгать белеме үзәге мөдире Р. Солтанова, сәнгать белеме кандидаты, ТРның атказанган сәнгать эшлеклесе, Казан дәүләт консерваториясе доценты Г. Макаров, ТАССРның атказанган артисты, ТРның халык артисты, РФ Югары һөнәри белем бирүнең мактаулы хезмәткәре М. Галиев, педагогика фәннәре кандидаты, ТРның атказанган мәдәният хезмәткәре, Казан дәүләт мәдәният институтының этносәнгать иҗаты һәм музыкаль белем бирү кафедрасы профессоры А. Еникеева, сәнгать белеме кандидаты, Казан шәһәре мэриясенең тел культурасы өлкәсендә милли сәясәтне гамәлгә ашыру бүлегенең баш белгече Л. Җиһаншина һ.б. катнашты. Алар татар сәнгать белемендә халык музыкасын өйрәнү проблемалары, халык музыкасын җыюның заманча юнәлешләре, кыр этномузыкологиясе һ. б. мәсьәләләрне карадылар. (Тулырак карагыз: https://kpfu.ru/philology-culture/v-kfu-obsudili-aktualnye-problemy-polevoj-441151.html)

---

24 һәм 25 нче ноябрьдә «XXXVIII Кононов укулары» халыкара фәнни конференциясе узды. Ул Төркия Республикасының Санкт-Петербургтагы Генераль консуллыгы, Санкт-Петербургның Төркия белән фәнни һәм мәдәни элемтәләр җәмгыяте һәм Санкт-Петербургның көнчыгышны өйрәнү тикшеренүләрен үстерү һәм ярдәм итү үзәге ярдәме белән Санкт-Петербургның төрки филология кафедрасы тарафыннан үткәрелә.

Укулар күренекле Ватан төрки белгече, академик Андрей Николаевич Кононовка (1906–1986) багышланган. Андагы докладлар төрки халыкларның телләре, тел структурасы, тарихы, мәдәнияте, этнографиясе, әдәбияты барлыкка килү һәм үсешенең төрле мәсьәләләренә багышланды. (Тулырак карагыз: https://orient.spbu.ru/index.php/ru/novosti/novosti-konferentsij/arkhiv-novostej/2619-mezhdunarodnaya-nauchnaya-konferentsiya-xxxviii-kononovskie-chteniya).

---

30 нчы ноябрьдән 17 нче декабрьгә кадәр Казан халыкара лингвистик саммиты узды. Саммит кысаларында «Заманча лингвистика: диалогка ачкыч» халыкара фәнни конференциясе һәм «Тел трендлары һәм методик инновацияләр – 2023» лингвометодик фестивале узды. Конференция катнаш форматта түбәндәге юнәлешләр буенча оештырылды: компьютер һәм корпус лингвистикасы; лингвистик анализны автоматлаштыру; палеорусистика һәм цифрлы гуманитаристика; когнитив лингвистика; клиник һәм нейролингвистика, психолингвистика; традицион лингвистика һәм аның цифрлы трансформациясе; мультимәдәни дөньяда әдәбият, сәнгать һәм тел; рус теле һәм аны укыту методикасы; полимәдәни дөньяда татар һәм башка төрки телләр; чит телләрне укыту теориясе һәм методикасы; мәгарифтә тел төрлелеге һәм күптеллелек.

Саммитны Россия Федерациясе Фән һәм югары белем министрлыгы, Татарстан Республикасы Мәгариф һәм фән Министрлыгы, РФАнең Тел белеме институты, РФАнең Лингвистик тикшеренүләр институты һәм Казан (Идел буе) федераль университеты оештырды. (Тулырак карагыз: https://russkiymir.ru/events/315611/?ysclid=loxy62og5j113387470).

Материаллар филология фәннәре кандидаты, Казан федераль университетының Филология һәм мәдәниятара багланышлар институты доценты Г. Ә. Нәбиуллина тарафыннан тупланды һәм әзерләнде.

ПРОШЕДШИЕ СОБЫТИЯ II ПОЛОВИНЫ 2023 ГОДА

4–6 сентября в г. Барнауле на базе Алтайского государственного университета состоялась международная научная конференция «Современные решения актуальных проблем евразийской археологии», посвященная 60-летнему юбилею доктора исторических наук, профессора, заведующего кафедрой археологии, этнографии и музеологии АлтГУ, члена Совета отделения Российского исторического общества в Алтайском крае Алексея Алексеевича Тишкина и 35-летию кафедры археологии, этнографии и музеологии.

В работе конференции приняли участие ученые, занимающиеся проблемами археологии степной Евразии. Конференция собрала более 70 участников, представляющих разные научные центры Российской Федерации, Казахстана и Монголии. От Республики Татарстан в работе конференции принял участие начальник Института археологии им. А. Х. Халикова Академии наук Республики Татарстан доктор исторических наук, академик АН РТ А. Г. Ситдиков с докладом «Города Золотой Орды Поволжья: этапы становления и развития». В выступлении им была отмечена многогранная и комплексная научная деятельность юбиляра и плодотворное сотрудничество, сложившееся между двумя научными центрами.

На полях конференции с представителями ведущих археологических центров были обсуждены перспективные общероссийские проекты научных исследований в области изучения кочевых культур в степной Евразии (см. подробнее: http://archtat.ru/arheologiyu-stepnoj-evrazii-obsudili-v-altajskom-gosudarstvennom-universitete/).

14–15 сентября в Чолпон-Ате Иссык-Кульской области Кыргызстана состоялся Конгресс по истории тюркских государств. Организатором мероприятия выступила Тюркская академия при поддержке Министерства образования и науки Кыргызстана.

В сессиях Конгресса приняли участие более 50 тюркологов из Азербайджана, Казахстана, Кыргызстана, Турции, Узбекистана, Монголии, России, Болгарии и других стран.

Мероприятие направлено на активизацию и углубление исследований по истории тюркских государств и поощрение научного сотрудничества в этой области.

На сессиях в хронологическом порядке обсуждали исторические события с древнейших времен до наших дней, политическую и военную историю тюркских государств от племенных союзов до кочевых империй (см. подробнее: http://archtat.ru/kyrgyzstane-proshel-i-kongress-istoriya-tyurkskoj-gosudarstvennosti/).

---

17 октября в Национальной библиотеке Республики Татарстан прошла Международная научная конференция «История письма европейской цивилизации и письменная культура народов России».

Академия наук Республики Татарстан и Санкт-Петербургский институт истории РАН в рамках Международной научной конференции представили совместный проект интернет-портала «История письма европейской цивилизации». На портале размещены в открытом доступе образцы письма, представляющие историю письменности в разных традициях и на разных языках, в виде цифровых копий рукописных и эпиграфических памятников из архивов России.

В работе конференции принимали участие ведущие специалисты-источниковеды, текстологи, лингвисты и археографы, изучающие тексты латинского, греческого, кириллического, арабского, еврейского и других алфавитов, представляющие научные школы Республики Татарстан, Москвы, Санкт-Петербурга, регионов РФ и Ближнего зарубежья (Казахстан, Азербайджан, Узбекистан и др.).

В рамках конференции состоялось открытие выставки «История письма европейской и восточной цивилизации». На ней тематически представлены три раздела, посвященные кириллической традиции, арабографическому письму и латинице (см. подробнее: http://archtat.ru/mezhdunarodnaya-nauchnaya-konferentsiya-istoriya-pisma-evropejskoj-tsivilizatsii-i-pismennaya-kultura-narodov-rossii/).

---

18 октября в Алтайском государственном университете в городе Барнауле прошел III Международный алтаистический форум «Единство славянских и тюркских народов в истории и современности».

Главными темами были выбраны археологические исследования на территории Большого Алтая, этнокультурные, этнографические и политико-правовые процессы в Центральной Азии в истории и современности, отражение истории славянских и тюркских народов в медиапространстве. Основной целью форума является проведение дискуссий международного тюркологического сообщества в области современных научных исследований об истории тюркской цивилизации и выработка предложений по дальнейшей интеграции в сфере образования, науки, культуры на евразийском пространстве (см. подробнее: https://historyrussia.org/sobytiya/v-barnaule-sostoyalos-otkrytie-iii-mezhdunarodnogo-altaisticheskogo-foruma.html?ysclid=loxbfnwy4k527689444).

---

30 октября в Москве состоялся научно-практический форум, посвященный изучению памятников фортификации XVI–XIX вв. Организаторами форума являются Российское историческое общество, Фонд «История Отечества».

Участие в форуме принял заместитель министра науки и высшего образования Российской Федерации, сопредседатель Российского исторического общества К. И. Могилевский, председатель Правления Российского исторического общества, исполнительный директор «Фонда Отечества» Р. Г. Гагкуева, а также специалисты по фортификациям XVI–XIX вв. из Архангельской, Белгородской, Волгоградской, Воронежской, Иркутской, Липецкой, Омской, Пензенской, Ростовской, Сахалинской, Тюменской областей и республик Марий Эл и Татарстан.

В ходе мероприятия были представлены итоги комплексного проекта Российского исторического общества по изучению, сохранению и популяризации памятников засечных черт России (см. подробнее: http://archtat.ru/nauchno-prakticheskij-forum-po-izucheniyu-pamyatnikov-fortifikatsii-rossii-xvi-xix-vv/).

В 2023 году исполнилось 145 лет со дня создания Общества археологии, истории и этнографии при Императорском Казанском университете – одном из ведущих научных обществ России 1878–1930-х гг., целью которого было всестороннее изучение истории народов Поволжья.

В рамках юбилейной даты 26–27 октября в городе Болгаре и селе Билярск Республики Татарстан состоялся круглый стол «Общество археологии, истории и этнографии в изучении Биляра» и полевой семинар «Средневековые города на трансконтинентальных торговых маршрутах Евразии».

В работе круглого стола приняли участие более 40 специалистов из Билярска, Болгара, Бишкека (Кыргызская Республика), Казани, Набережных Челнов, Самары, Самарканда (Республика Узбекистан), были заслушаны доклады о деятельности Общества археологии, истории и этнографии при Казанском императорском университете по изучению древностей Билярского городища, отдельных аспектах изучения Болгарского и Билярского городищ и проблемах комплектования музейных фондов (см. подробнее: http://archtat.ru/145-let-sozdaniyu-obshhestva-arheologii-istorii-i-etnografii-pri-kazanskom-universitete/).

---

26 октября в Академии наук Республики Татарстан состоялась презентация семитомного издания «Археология Волго-Уралья».

Подготовка издания осуществлялась с 2016 г. в рамках реализации государственной программы «Сохранение национальной идентичности татарского народа». В составе авторского коллектива около 100 исследователей – ведущие археологи из крупных научных центров и вузов Казани, Москвы, Уфы, Ижевска, Самары, Йошкар-Олы, Чебоксар, Саранска, Астрахани, Сыктывкара, Кирова.

Семитомное издание «Археология Волго-Уралья» представляет собой современный академический взгляд на более чем полуторавековой опыт археологических исследований одной из наи-

более значимых и уникальных историко-культурных областей евразийского континента. Исследование позволяет по-новому взглянуть на археологические данные и сделать их основой для комплексной реконструкции истории населения Волго-Уральского региона с древности до раннего Нового времени (см. подробнее: http://archtat.ru/v-akademii-nauk-respubliki-tatarstan-sostoitsya-prezentatsiya-semitomnogo-izdaniya-arheologiya-volgo-uralya/).

30–31 октября в Академии наук Республики Татарстан прошла II Международная научно-практическая конференция «Опыт сохранения и развития традиционной культуры в современном мире. Народные художественные промыслы», посвященная Году национальных культур и традиций в Татарстане.

Президент Академии наук РТ Рифкат Минниханов в своем приветственном слове выразил благодарность всем участникам мероприятия и пожелал успехов в дальнейших исследованиях и творческом труде по возрождению народных художественных промыслов, конструктивного диалога и эффективного взаимодействия в развитии многовековых культурных и научных связей между нашими странами и народами.

В рамках конференции работал выставка «Традиционная культура народов Поволжья и Приуралья в современном мире», где были представлены костюмные комплексы и изделия народных художественных промыслов.

В конференции принимали участие ученые из Азербайджана, Казахстана, Узбекистана, Ижевска, Йошкар-Олы, Саранска, Чебоксар, Уфы, Ярославля и др., а также представители Академии наук Республики Татарстан, научных и научно-образовательных учреждений республики, средств массовой информации и т. д. (см. подробнее: http://www.antat.ru/ru/news/17026/).

---

8 ноября на базе Института филологии и межкультурной коммуникации Казанского федерального университета прошел круглый стол «Актуальные проблемы полевой этномузыкологии». Организаторами круглого стола выступили НОЦ стратегических исследований в области родных языков и культур Высшей школы национальной культуры и образования имени Габдуллы Тукая ИФМК и Центр развития татарской национальной культуры «Татарские реликвии».

В мероприятии приняли участие такие видные деятели науки и искусства, как заслуженный деятель искусств РТ Ф. Завгарова, доктор искусствоведения, заслуженный деятель искусств РТ, заведующая Центром искусствоведения ИЯЛИ им. Г. Ибрагимова АН РТ Р. Султанова, кандидат искусствоведения, заслуженный деятель искусств РТ, доцент Казанской государственной консерватории Г. Макаров, заслуженный артист ТАССР, народный артист РТ, почетный работник высшего профессионального образования РФ М. Галеев, кандидат педагогических наук, заслуженный работник культуры РТ, профессор кафедры этнохудожественного творчества и музыкального образования Казанского государственного института культуры А. Еникеева, кандидат искусствоведения, главный специалист отдела по реализации национальной политики в области языковой культуры мэрии г. Казани Л. Зиганшина и др. Они рассмотрели такие вопросы, как проблемы изучения народной музыки в татарском искусствоведении, современные направления сбора народной музыки, деятельность в сфере полевой этномузыкологии и др. (см. подробнее: https://kpfu.ru/philology-culture/v-kfu-obsudili-aktualnye-problemy-polevoj-441151.html).

24–25 ноября состоялась Международная научная конференция «XXXVIII Кононовские чтения». Организатор – кафедра тюркской филологии СПбГУ при поддержке Генерального консульства Турецкой Республики в Санкт-Петербурге, Санкт-Петербургского общества научных и культурных связей с Турцией и Санкт-Петербургского центра развития и поддержки востоковедных исследований.

Чтения посвящены выдающемуся отечественному тюркологу, академику Андрею Николаевичу Кононову (1906–1986). Доклады затрагивают различные вопросы становления и развития языков, языковой структуры, истории, культуры, этнографии, литературы тюркских народов в прошлом и в настоящее время (см. подробнее: https://orient.spbu.ru/index.php/ru/novosti/novosti-

konferentsij/arkhiv-novostej/2619-mezhdunarodnaya-nauchnaya-konferentsiya-xxxviii-kononovskie-chteniya).

С 30 ноября по 17 декабря состоялся Казанский международный лингвистический саммит. В рамках саммита прошли: Международная научная конференция «Современная лингвистика: ключ к диалогу» и лингвометодический фестиваль «Языковые тренды и методические инновации – 2023». Конференция была организована в смешанном формате по следующим направлениям: компьютерная и корпусная лингвистика; автоматизация лингвистического анализа; палеорусистика и цифровая гуманитаристика; когнитивная лингвистика; клиническая и нейролингвистика, психолингвистика; традиционная лингвистика и ее цифровая трансформация; литература, искусство и язык в мультикультурном мире; русский язык и методика его преподавания; татарский и другие тюркские языки в поликультурном мире; теория и методика обучения иностранным языкам; языковое разнообразие и многоязычие в образовании.

Организаторами саммита являются Министерство науки и высшего образования Российской Федерации, Министерство образования и науки Республики Татарстан, Институт языкознания РАН, Институт лингвистических исследований РАН и Казанский (Приволжский) федеральный университет (см. подробнее: https://russkiymir.ru/events/315611/?ysclid=loxy62og5j113387470).

Материалы подготовлены доцентом Института филологии и межкультурной коммуникации Казанского федерального университета Г. А. Набиуллиной.